

Ceteris paribus

HET WOORD AAN...

Uri Gneezy

Uri Gneezy is hoogleraar aan de University of California, San Diego in de Verenigde Staten.

Waar werkt u op dit moment aan?

In algemene zin doe ik onderzoek op het gebied van de gedragseconomie. Samen met John List schreef ik het boek *The Why Axis*. Als gevolg hiervan raakten we betrokken bij veel real-world-projecten. Die gaan over hoe je prikkels kunt structureren, beleid kunt toetsen en de echte wereld kunt veranderen met gedragseconomie. Ons hoofddoel met die projecten is om personen te overtuigen om experimenten uit te voeren, als manier om consumenten echt te leren begrijpen. In Singapore deden we onlangs een experiment met taxichauffeurs. Zij besteden te veel tijd van de dag in hun auto en als gevolg hiervan bewegen ze niet genoeg. Op de lange termijn hebben de taxichauffeurs te kampen met rugproblemen, een ongemak dat met bijvoorbeeld meer lopen voorkomen kan worden. We gaven de deelnemende chauffeurs als doel om twintig dagen lang zeventuizend stappen per dag te lopen. Wie hierin slaagde, ontving een beloning. In een eerste variant van het experiment was dit honderd dollar. In een tweede variant betaalden we autohuur voor ze, en droegen we zodoende honderd dollar van de vaste kosten van een bestaan als taxichauffeur. We volgden de chauffeurs voor, tijdens en tot drie maanden na het experiment om te zien wat er gebeurde.

En, wat gebeurde er?

In beide experimenten gingen deelnemers meer bewegen. De prikkels werkten. In het experiment met contant geld liepen ze 1.500 stappen meer. Maar de beloning *in kind* bleek veel effectiever: de deelnemers liepen veel meer. We denken doordat taxichauffeurs aan mentaal boekhouden doen; ze zijn geneigd om inkomsten in hokjes te stoppen die elk tot eigen uitgaven leiden. Je kunt het met de situatie vergelijken waarin je veel moeite doet om geen parkeerkosten te maken, maar vervolgens de uitgespaarde tien euro moeiteloos uitgeeft aan extra dure wijn. Het is hetzelfde gedrag als studenten in een experiment vertoon-

den die naar een *all you can eat*-pizzeria gingen. Zij die betaalden aten veel meer dan zij die niet betaalden, omdat ze zichzelf in hun recht vonden staan.

Wat kan de beleidsmaker leren uit uw onderzoek?

Het effect van een euro subsidie kan verschillend zijn naar gelang van de vorm waarin deze euro verstrekt wordt. Beleidsmakers zouden meer tijd en onderzoek moeten besteden om te leren hoe prikkels in werkelijkheid uitpakken. Deze kennis kan vervolgens worden omgezet in (kosten-)effectiever beleid.

UIT DE OUDE ESB-DOOS

BELASTINGVERLAGING

De plaats van de Overheid in de volkshuishouding zal kwantitatief steeds belangrijker worden, wanneer Regering en parlement zouden uitgaan van het standpunt, dat overheidsinkomsten in beginsel bestemd zijn om door de Overheid te worden uitgegeven. Derhalve is het gewenst, zoals de Minister van Financiën zo nadrukkelijk heeft gedaan; de keus tussen belastingverlaging en overheidsuitgavenvergroting periodiek aan de orde te stellen (voor zover er sprake is van een reële toeneming der nationale middelen). Uit conjunctureel oogpunt bezien werkt de progressie als een stabilisator, wanneer de Overheid tenminste niet de stijging van de belastingopbrengst geheel als "verteerbaar" of "verdeelbaar" inkomen ziet. De plicht van de Overheid, de volkshuishouding te behoeden voor een voortgaande geldontwaarding, brengt onder andere met zich, dat zij in een hausse een deel van de toegenomen middelen moet "reserveren" om aan een te verwachten overbesteding in de private sector het hoofd te kunnen bieden. In dit licht bezien is het zeer onwaarschijnlijk dat de voorgestelde belastingverlaging per 1 juli 1961 kan doorgaan.

Berg, E.L. (1960) *Belastingverlaging en Miljoenennota 1961*. ESB, 45(2258), 1029-1032.

